

**Vun frieher un heit for Bensmer Leit
Bergsträßer Anzeigebblatt 04.02.1950**

Zwaa Zeitoalder

Wie ich neilich in moiner Schdobb gehockt häbb un groad driwwer noachdenke wollt, woas ich Eich vun frieher un heit vezähle kennt, is moi Sohnsfraa roikumme un hot gesoat. „Oopaa!“, hotse gesoat, gäll, du bischd sou gut un gischd mool uff die Kinner oacht, dass nix ouschdelle duun. Ich muß neemlich mool schnäll in die Schdadt, awwer ich bin im Aageblick wirrer doo!“ No, woas souen Aageblick bedeierte dutt, waaß ich joo. „Schunn gut!“, häwwich gesoat „gäh nor getrouschd fort, ich wärd die Kischd schun schmeiße! Un – häbb weirer simeliert. Wie lang waaß ich riet. Jeerenfalls woars allmeelich duschder woarn, sou, daß ich den Aageblick owwerflächlich uff zwaa Schdunn taxier.

Siedend haaß simmer doo pletzlich die Kinner oigefalle. Nix hot sich inde Schdobb driwwer gereegt. — Wann Kinner ruhig sinn, dann isses meischd net ganz geheier. Entweerer, se häwwer woas ougeschdellt, orrer se häwwer die Geläjenheit benitzt un sinn ausgerickt. Där Gedanke is mer glei doich de Kobb geschosse. Wie en geeelde Blitz bin ich uffgeschbrunge, häbb die Schduwwedeer uffgemoacht, die wuu zuude Kinner fiehrt, un häbb noigelinst. Doo häwwich zu moiner Iwwerraschung feschschedelle kenne, daß kaans vunen ausgeschlitz woar. Im Gäjedaal. Es Määdche hot doogehockt un hot eifrig an soine Schuuluffgaawe geschrewe, De Klaa awwer, där wuu däs Joahr groad in die Schuul kumme is, hot sich mit soim Mäiklinbaukaschde veweilt un woar sou in soin Bosselcheskroom vedieft dasser mich goar net glei bemäikt hot. Endlich horrer uffgeguggd un hat mich schdäh sähe. „Du, Oopaa!“ horrer geruufe, „gugg mool här, woas ich doo gebaut häbb. Gälle, däs is schäi?“ - ich häbb wäiklich schdaune misse, wie ich mer däs neher betraacht hoabb. Doo hot doch där klaane Krotze en Kraane zammegebosselt gehadde an dem wuu awwer aa goar nix vegässe woar. Mit alle Schikaane, soag ich Eich. Un wißter woas? An dem Kraane hot aa alles bis uffs klaanschde funktioniert. Ganz schdolz hot mer jetz där Grubbes soi Moaschderwäik vorgefiehrt. Wubbdig, hot e klaa Audooche aneme Hooke gehanke un is ruff un runnergeleiert worm, als wann däs e Salbschdveschdennlichkeit weer. Mit soine klaane Fingerchin horrer alles sou ordenanzmeeßig zammeverschraubt gehadde, wies en Groußer aa net besser hett färdig bringe kenne. Un er hot sich gefraat, wie en Schnaikeenig, dassem alles sou gut gelunge woar „Sieschde, Oopaa!“, horrer gesoat „däs doo is die Saaldrummel. Wamder drou rummeleiert, gäiht die Kordel iwwer die klaa Roll doo owwe unde Hooke mescht rupf un runner. Un daß ich aa doohie kumme kann, wuu die Sache leie dun, die wuu ich ruff un runner leiern will, häwwich unner däs Geschdell vier Rärre hiegemoacht. Gumool, wie das gäiht!“ Un er hot däre Klaane noachenanner faschd ehr ganz Bobbekich drougehenkt un geleiert un geleiert, bis sich där Farrem an de owwerschd Roll ausgehenkt hot.

Ich häbb e Weil zugeguggd. Dann bin ich beruhigt aus de Schdobb gange. Ich häbb gewißt: Doo brauchschde nemmäih uffzebase. Die sinn iwwer un iwwer beschäftigt. — — Wie ich

wirrer allaans woar, häwwich for mich sou moi Betroachdung gemoacht. Ich häbb mich neemlich gefroagt: „Hette meer als Kinner frieher aa an sou äbbes Schbaß gehadde?“ Ich muß geschdäh — naa, an soueme tächnische Kroom net. Wann uns mool e Schbeelzeik in die Klubbe gefalle is, däs wuu mirreme Uhrwaik un sou in Beweegung gesetzt is worrn, dann häwwemer net ehnder geruht, als bisses kaput woar un bis mer gewißt häwwwe, wies innwennig ausgssähe hot. Doodemit woar awweraa unser ganz Indrässe drou veschwunne. Unser Neigier woar befriedigt. Noachdems noch volligt kabeniert woar, häwwemer däs Schbeelzeik wäkgeschmesse orrer veschdeckelt, daß mer net for unser Bemiehunge noch owwedroi unser Schmiß kriecht häwwwe.

Zu moiner Kinnerzeit woar unser Indrässe uff ganz annern Sache gericht. Im Maschinekroom häwwemer uns iwwerhaupt net ausgekennt. Doodefoor awwer umsou mäinder inde Naduur. Mer häwwwe faschd jeeri Platz gekennt un jeeren Käwwer. Wammer als mit unsern Schmärrelingsnetze un unsern Bodanisierbixe ausgezooge Sinn, dann simmer uns vorkomme wie halwe Naduurforscher. Jeerer vun uns hot e Härbarium orrer e Aguarium, e Terrarium orrer e Schmärerlingssammlung gehadde. Un woas for schäine Schdaa hot mer doomools ums Auerbächer Bägwäik gefunne. Wammer zwische deene Fälsbleck un dem Gerell rummkroche sinn un häwwwe die schäine roure Granaade gesucht, woarn mer in unserer Fandasia in Kalifornie bei de Goldgräawer un mädde zwische wille Indiaanerschdemm, die wuu uns uffgeluurt häwwwe un alle Aageblick sich uff uns häwwwe schdärze kenne. Iwwerhaupt häwwwe die Indiaaner in unsrer Kindheit e graußi Roll geschbeelt.

Veel oalde Bensmer kenne noch die sougenannt „Gaadeschbitz“. Se hot ande heitig „Houchschdroaß“ ougefange. De Wää is dann schree hinnerm Gaade vunde Fraa Dokder Schmitt här bis ans Gimnaasium ginge un vun doo aus is mer dann doich en Houhlwää bis zum heitge „Brunnewää“ kumme. Haiser, hots doomools mit aaner Ausnahm dort net gäwwwe. Die ganz Gäjend woar noch aa Wildnis. Däs hat uns groad sou gebaßt. Dort häwwwe die „Apache“ gehaust un die „Siuxindianer“, de „Winneduu“ unde „Waldleifer“, de „Oald Schedderhend“ unde „Oald Feierhend“ de „schbringende Panther“ und „Falkeaag“, „die bludig Hand“ un die „Adlerfärer“ un wiese all gehaaße häwwwe, die Halbgedder vun unsrer Kinnerzeit. —

Die Noome häwwemer uns all sälbschd zugeleggd gehadde. Un wann ich heit zerickdenk, muß ich soae, witziger heense net ausfalle kenne. Doodebei häwwemerse goar net vunde schadssig Seit genumme, sonnern doutärnschd. Awwer daß en ugewollte Witz oft de beschde is hat sich aa doo wirrer gezeigt. Ich häbb zum Beischbeel „de schbringende Panther“ gehaaße un woar schdolz druff. Ich kann mich, freilich drou erinnern, daß ich immer fortgeschbrunge bin, wanns brenzlich worrn is. Es „Falkeaag“ woaren houchgeschossene mazzelaagige Buu mirrerer Brill uffde Noas mit sou dicke Glässer, daß mers Blinzle kriecht hot, wammern hot in die Aage gugge wolle, De „Winneduu“ woar e klaa, aadäämig Kärliche, däs bei jeerem Schdumber, glei ougefange hot ze plärrn un fortgeloffe is. „Die bludig Hand“ woar e vewehnt Mammakind. Doodefoor woar awwer de „Oald Schedderhend“ en Raudi, wie ichen gräißer moi ganz Lääwe lang net mäih gesähe häbb. De „Oald Feierhend“ awwer woar e richdigi Traanfunsel. Däs schdäiht feschd; es woar e oik zammegeschdobbelt Gesellschaft. Wuu frieher die „Sandrutsch“ woar weirer unne, is zwische poar Fälse e Quell aus de Aeärd rauskumme. Dort woar e Vediefung, die wuu immer mit Wasser ausgefillt woar. Frei noach Karl May woar däs unsern „Silwersee“. Dort hot aaner vun uns e Bobbekicheleffelche vegroawe gehadde. Däs woar de „Schatz im Silwersee“.

Doodrum häwwe sich die meischde Gefächde un Schloachde oabgeschbeelt. Aani devuu will ich in alle Aanzelnheite vezähle, schunn däs wäie, weisse wenigschdens fore Zeit lang – mit de Venichdung vun unserm Lieblingstraam geend hot.

Es woar mädde im Summer, soagemer mool im Joahr 1889. Ich „de schbringende Panther“ häbb mit schdickes finf annern Routhaid de Schatz im Silwersee bewoacht. For alle Fäll häwwemer glei däs Leffelche ausgegroawe un ich häbbs in die Hoosedasch geschdeckt, dasses vunde annern net hot eroowert wärrn kenne. De „Winneduu“ woar am owwerschde Rand vum Raa noachem Käichbäik zuu uffposchdiert. Er hot sich dort unneme dicke Ebbelbaam veschdeckelt. „Die Adlerfärre“ hot doo geschdanne, wuus heit zum „Krobb“ soim Schdaabruch gäiht un es „Falkeaag“ im Houhlwää unnerm Bildschdeggel däs wuu schbeerer for de Waldparrer Knodt uffgericht worrn is. Mit moine Käärntruppe, die wuu aanzig un allaa aus de „bluudig Hand“ be- schdanne häwwe, häwwich am Rand vum „Silwersee“ geschdanne. Die „bluurig Hand“ hot im Groas geläje un woar oigenoggelt. Doo is uff aamool de „Winneduu“ de Bäik runnergeritschd kumme un hot geruufe: „De Schitz kimmt!“ Meer net faul, uffgepackt un woas gischde woas hoschde de Brunnewää owwenaus gemoacht. Doich den Alarm woarn aa die annern Poschde ganz ausem Haisel. „Die Adlerfärre“ is an uns vebeigerent, als wannde Deiwel hinnerer häi weer.

Mer sinn awwer net lang geschbrunge, doo hot sich uns e Hinnernis finde Wää geschdelit, mit dem wuu mer am allerweenigste gerächend häwwe. Es woar de „Oald Schedderhend“, de Schrecke vun all unsern Indiaaner. Ichen gesähe, umgedreht un fortkajakert woar aans. Unne awwer hot schun de „Qald Feierhend“ geschdanne. Er hot sich mer inde Wää geschdelit un hot soi Aeärm ausgebraad, um mich in Empfang ze nemme. Den Gefalle häwwichem awwer net geduu. Ich häbb links kehrt gemoacht un bin uff alle vier wie en Aff die „Sandrutsch“ ruffgegrawwelt. Wie er mer dann noachmache wollt. häwwichem mit moine Hinnerbaa Sand in die Aage geschmesse. Doo horrer vummer oabgelosse und hot die annern umringt — Aus dem laute Gekkrisch häwwich geschlosse, daß doo unne in dem Engpaß e entscheidend Schloachd im Gang woar, un daß de „Oald Schedderhend“ wirrer geheerig druffgewäsche hot.

Ball druff häwwich vun owwerunner beowoachte kenne, daß moi Kumpaane vum „Oald Schedderhend“ ande „Silversee“ gefiehart worrn sinn. Dort horrern soi Pischdool vorgehoalte, woas freilich nor en krumme Aschd woar un hotse uffgeforrert, ihm „de Schatz im Silverseem“ auszeliwwern! Doo

häewich nunnergeruufe: „Doo isser joo!“ häbb däs Leffelche aus de Dasch genumme un häbbs triumphierend hie- un härgeschwunge. Vor Wut hat de „Oald Schedderhend“ de „bluurig Hand“ ins Gnick geschloae, dasse geheilt hot wie en Schloßhund un als gekresche hot: „Ich mach net mäih mit! Däs gilt nix! Ich mach net mäih mit!“

Ich sälschd bin uffeme Umwää iwwer de Käichbäik haamgerent. Dort hot mer moin Vadder e Troacht Priejel verabreicht, weils Noachdässe schun lengschd uffem Disch geschdanne hot. — Wie ich de nechsche Doa gehäijert häbb, woarn die foindliche Badeie glei wirrer minanner veseht un sinn dann gemaaschaftlich vun neiem uffde Kriegspoad gezoogge. Doo issen en Mitschieler in die Hend gefalle, där wuu sich immer oabseits gehoalte hat un demse däs wäje all net häwwe leire kenne. Se häwwen zum Gefangene gemoacht un anen Schdummel vuneme Akaaziebaam gebunne. Wiese groad umde „Madderpoal“ rummgedant sinn, is de Schitz kumme un hot die ganz Bagaasch ausenanner

gejoagt. Däs „Blaaschgesicht“ horrer lousgeknibbelt un zu soiner Modder gefiehart, weils vor Uffreegung un Engschde am ganze Körper gezärrert hot. Die Modder hots de Schuul ougezeigt unde neechschde Mojend woar e groußi Unnersuchung. Enn vum Lied: De „Oald Schedderhend“ hot vier Schdunn Arräschd kriecht un is dann vun soim Vadder, noachdem er geheerig soin Schwung kriecht hot, aus de Schuul rausgenomme worrn. Die annern sinn mit zwaa Schdunn Arräschd devuukumme, häwwe awwer doich die Bank dehaam die Hinnern vехаawe kriecht. Ans Indiaanerschesschbeele hot mer in de neechschde Zeit net mäih gedenkt. Die „Schlachd am Silwersee“ woar doch zuu uurihmlich ausgange.

Wann ich heit sou alles iwwerlegg, kimmt e wehmiedig Gefiehl iwwer mich. Ich mäik, daß ich doch orik oald bin, sau oald, daß ich zwaa Zeitoalder miterlääbt häbb, es Zeitoalder vunde Romandik un es Zeitoalder vun de Tächnik.

Ins ärschde fiehrn mich moi Erinnerunge aus de Kinnerzeit un fors zwadde effene mer moi Enkelchin die Aaage. Im ärschde hat die Fandasio, soage mer aa mool ruhig, es Gefiehlsmeßige die gräischd Roll geschbeelt. In unserm heitige Zeitoalter härrschd awwer de Veschdand. Er behärrschd schon es Schbeelzeik vunde Kinner un verfiehart die Erwoachsene, Maschiene ze erfinne un sich Sache auszedenke, vor deene se sich noachträglich sälbschd färdhde. Welles vun deene zwaa Zeitoalder hot uns dem Ideaal vunde Mensche neher gebroacht?